

Kärnkraften

Fram till förra hösten kunde de västerländska industriländerna bygga sin snabba ekonomiska expansion och sin sociala välfärdspolitik på billig olja, främst från Främre Orienten. Den tiden är oåterkalleligen förbi. Nu kämpar de med svårigheten att anpassa sig till fyrdubbelt oljepris. Denna prishöjning har accelererat en redan dessförinnan bekymmersam inflationsprocess. Samtidigt ökar det latent katastrofhot för världshandelns betalningsmekanik genom de enorma valutatillgodohavanden, som hopas i de oljeproducerande länderna och som ännu inte kunnat fogas in i ett långfristigt kreditsystem på konsumentensidan.

I denna kritiska situation har frågorna kring kärnkraften blivit av central betydelse. De stater, vilkas ekonomiska liv är grundat på hög energiproduktion, söker desperat efter utvägar att täcka sitt energibehov, vilka kan minska oljekonsumtionen och därmed det ekonomiska och politiska beroendet av oljeproducenterna. Inom överskådlig tid är kärnkraften det enda alternativet. Den är den enda energiform, som kan utvecklas tillräckligt snabbt för att få tillräcklig kvantitativ betydelse. Solenergin och den geotermiska energin erbjuder visserligen möjligheter på lång sikt. Men för att utnyttja dessa energiformer måste man lösa svåra grundforskningsproblem och utveckla en ny teknologi inriktad just på dem. Detta kommer antagligen att lyckas. Men det kommer att taga oberäknelig tid — och tidsfaktorn är just nu av utomordentlig betydelse.

Genom att kärnkraften trätt i förgrun-

den i energipolitiken har de tekniska och ekologiska problemen kring dess utnyttjande blivit centrala politiska frågor. I vårt land liksom i andra länder pågår en häftig debatt för och emot utbyggnaden av kärnkraften — en debatt som kan få viktiga konsekvenser inom partipolitiken.

Anhängarna av kärnkraftsutbyggnad har som huvudargument att den erbjuder den enda möjligheten att vidmakthålla den uppnådda ekonomiska nivån och därmed förutsättningarna för den sociala välfärdspolitik. De menar vidare att riskerna av en utbyggnad inte är större än att de kan bäras i en teknologisk civilisation, som i alla fall accepterar så stora risker t ex i trafiken och genom utnyttjandet av kemiska produkter på en mångfald områden.

Motståndarna till kärnkraften hävdar att de med den förbundna riskerna är så stora, att man hellre får acceptera ett "lågenergisamhälle" än att gå vidare med kärnkraftstekniken.

Här är inte platsen att gå in på de ytterst komplicerade tekniska och biologiska argument, som framförts från de båda sidorna. Däremot är det skäl att framhålla att kärnkraftsmotståndarna på flera sätt driver en kluven argumentation. Man hävdar t ex att det är orätt av den nu levande generationen att binda efterkommande vid en teknik, som kan ställa framtidens människor inför olösbara problem. Här pekar man särskilt på svårigheterna att oskadliggöra det radioaktiva avfallet och på den ökande faran för förödande katastrofer.

Men argumenterar man på det sättet om tänkbara eller troliga utvecklingsrisker är man också skyldig att taga med den positiva sidan av den teknologiska utvecklingen i kalkylen. Ännu för halvtannat århundrade sedan var praktiskt taget de enda energikällor, som stod människorna till buds, deras egen och djurens muskelkraft samt vind och vattenkraft. Ångkraften var visserligen uppfunnen, men ännu i det första stadiet av utnyttjande. Sedan dess har energiproduktionen genom otaliga uppfinningar och tekniska innovationer ökat till en nivå, som överträffar de tekniska pionjärernas vildaste fantasier. Samtidigt har man i stort sett lyckats bemästra de risker, som varit förenade med det tekniska utnyttjandet av de nya energiformerna. De olyckor i form av krig och sociala missförhållanden, som följt med högenergisamhället, har inte berott på svårigheten att behärska den nya energitekniken i och för sig utan på primitiviteten i mänsklig samhällsorganisation. Människan har, som Clémenceau uttryckte saken, varit en apa, som lekt med Jupiters blix.

Vad säger nu att en teknologisk kultur, som lyckats avskaffa massfattigdomen i industriländerna och som lyckats sända människovarelser ut i världsrymden tur och retur till månen, inte skulle lyckas lösa de riskproblem, som kärnkraftens fredliga användning skapar? De historiska erfarenheterna av forskningens och den till-

lämpade teknikens hittillsvarande framgångar ger i själva verket skäl till optimism på den punkten. Grundforskningsproblemen är på avgörande punkter lösta. Kraftverken finns i sinnevärlden och trots enstaka missöden och svårigheter fungerar de efter planerna.

Att då ge upp möjligheterna till de fortsatta ekonomiska framsteg, som är en förutsättning för välfärdsstatens vidareutveckling — mycket återstår ännu att göra även i i-länderna — och dess utsträckning till u-länderna förefaller snarast vara en defaitistisk panikreaktion.

Dessbättre har myndigheterna i vårt land inte kapitulerat inför den ofta förvirrande och upphetsande agitation, som drivs av motståndarna till kärnkraften. Enligt nu kända planer är det meningen att de redan befintliga kärnkraftverken skall byggas ut. Sedan får man se hur det tekniskt och ekonomiskt blir lämpligast och säkrast att göra.

Det allmänpolitiska skälet till denna varsamt positiva kärnkraftspolitik är starkt. Med den ständigt aktuella Främre Orientkrisen, som än så länge ter sig olöslig, såsom bakgrund till de globala olje-problemen lär det dröja innan en för både producenter och konsumenter någorlunda tillfredsställande lösning på dessa problem kan utformas. Så mycket större skäl är det att vi i Sverige gör allt vi kan för att stå på egna ben.